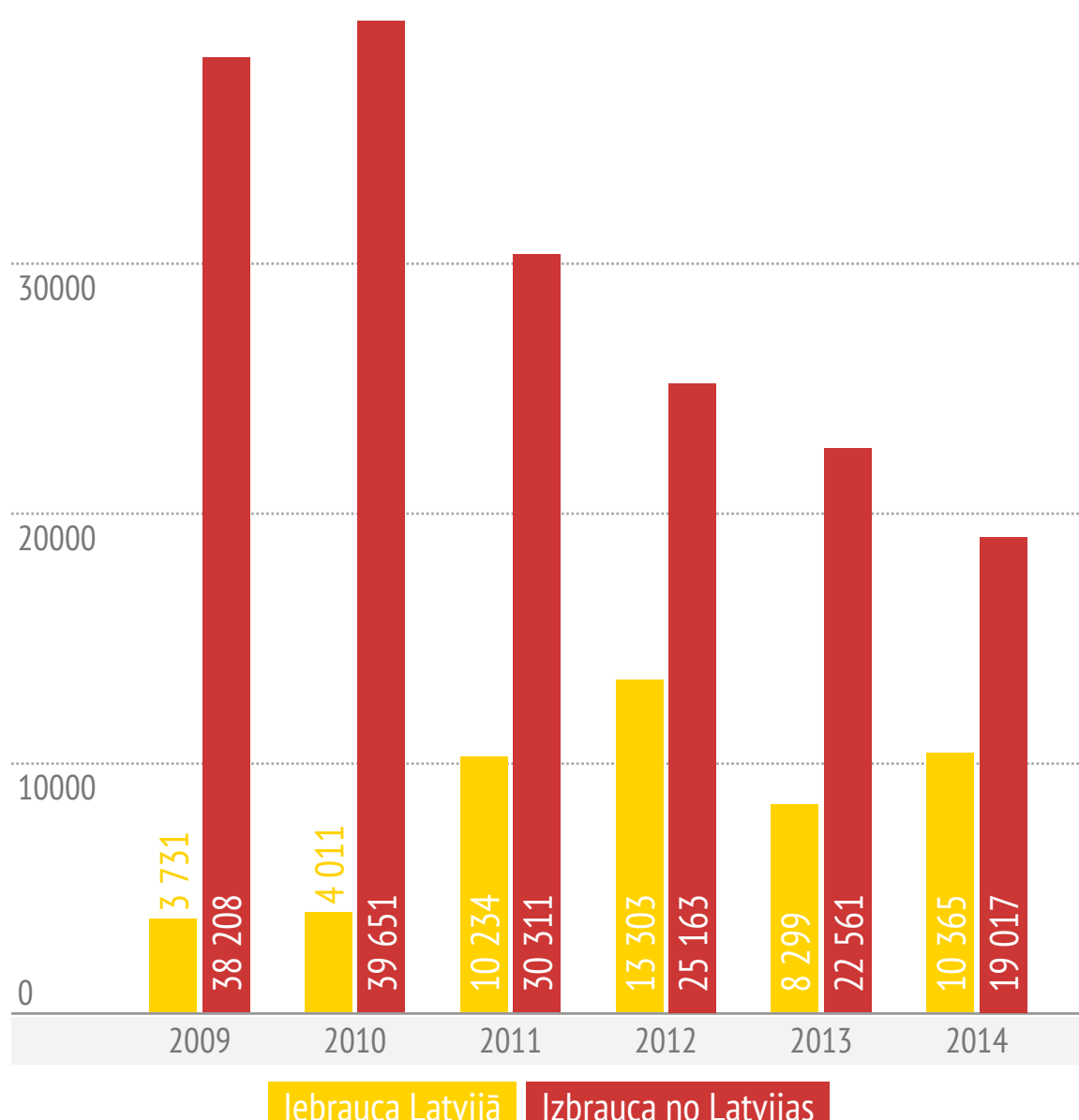

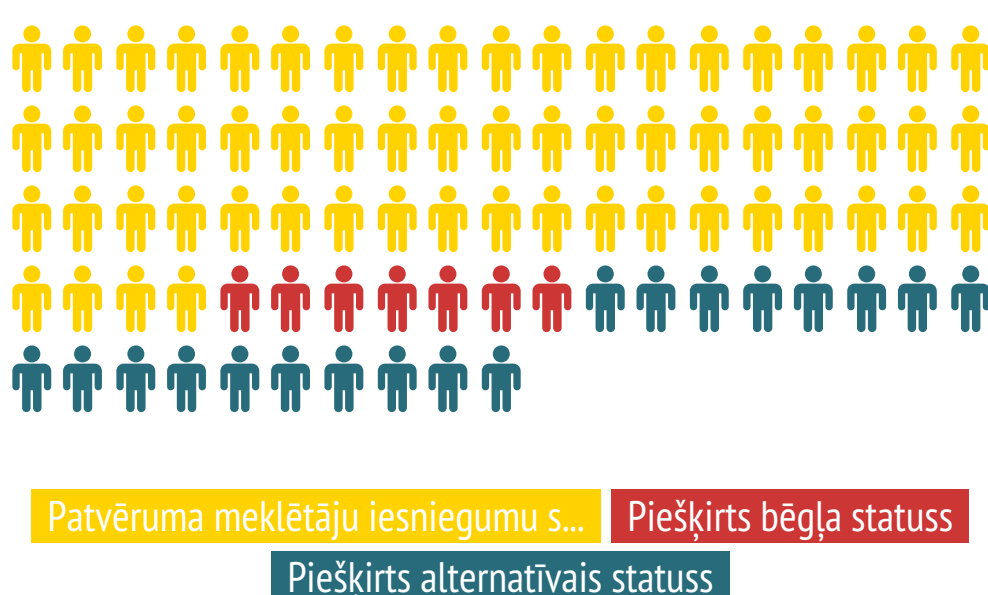
Migrācija. Statistika.

Latvijas iedzīvotāju ilgtermiņa migrācija

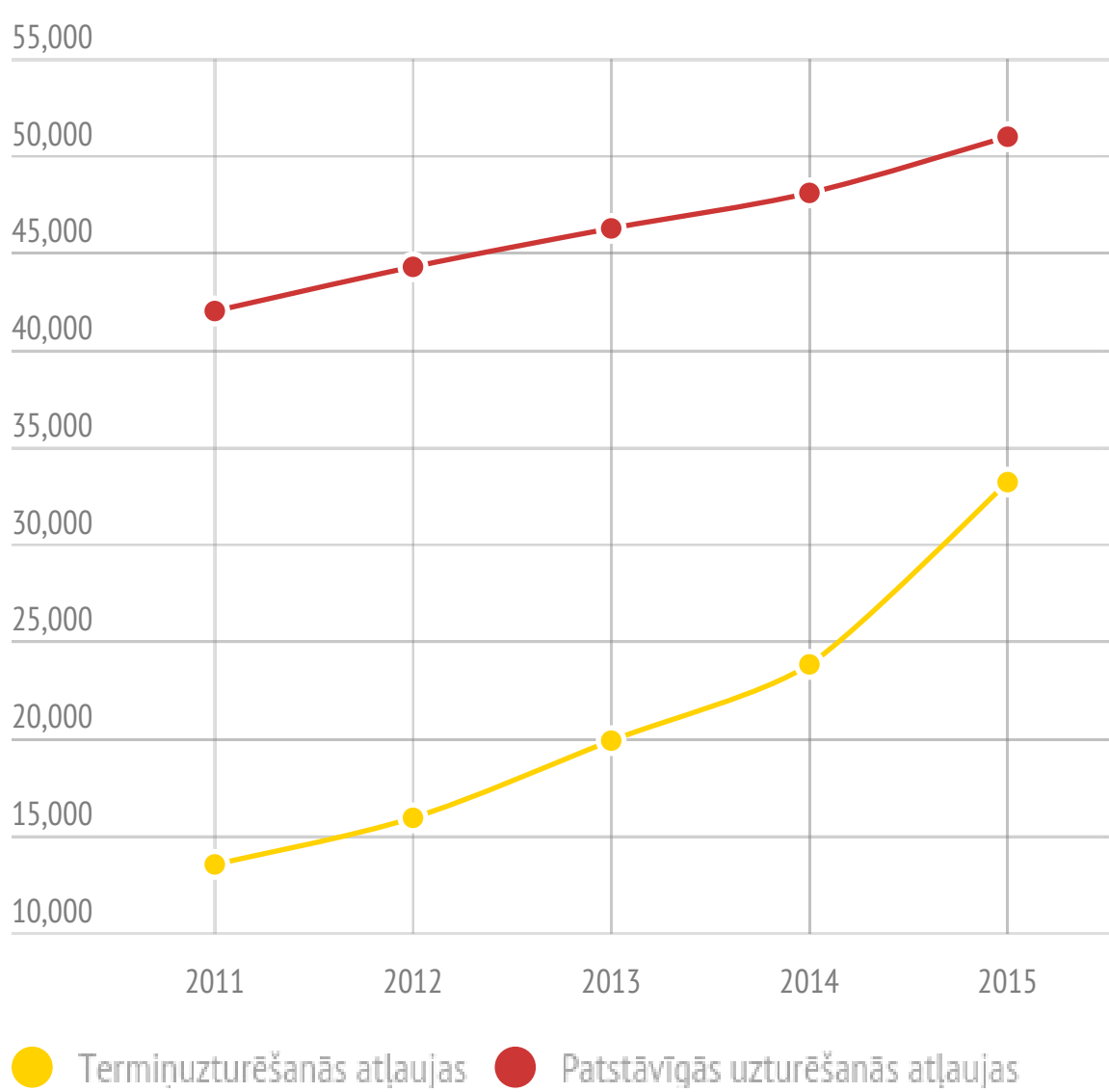
Avots: Centrālās statistikas pārvaldes mājas lapa

Patvēruma meklētāji Latvijā

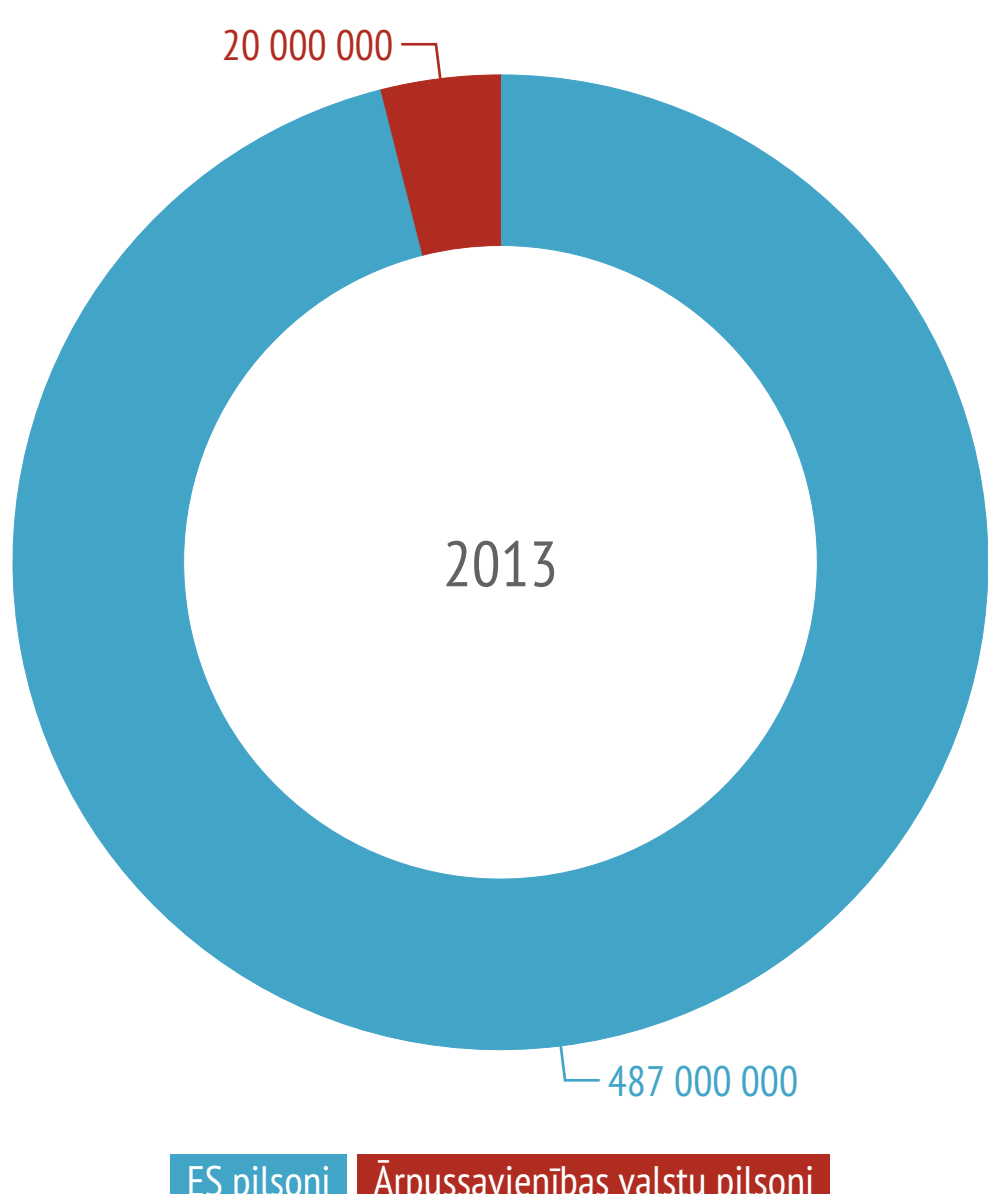
Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes mājas lapa www.pmlp.gov.lv

Uzturēšanās atļaujas Latvijā

Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes mājas lapa www.pmlp.gov.lv

Iedzīvotāju skaits ES 2013.gadā

Avots: Eurostat.

GLOKALIZĀCIJA

VIETĒJĀ ATSLĒGA GLOBĀLAI ATTĪSTĪBAI

@LAPAS_LV

VIEDOKĻA RAKSTS

MIGRĀCIJA UN CILVĒKDRUŠĪBA: GALVENIE ASPEKTI GLOBĀLĀ, EIROPAS UN LATVIJAS MĒROGĀ

Cilvēku migrācijas viens no pamatelementiem ir zināšanu un vērtību apmaiņa, ko sekmē dažādi spēki - ekonomisko iespēju nevienlīdzība, klimata pārmaiņas, kari, vardarbība un politisko režīmu maiņa. Ar migrāciju saistītie jautājumi pēdējos gados ir kļuvuši akūtāli gan Latvijā, gan Eiropā, gan pasaulē kopumā. 21. gadsimta sākumā viens no 35

cilvēkiem migrē¹. Cilvēkdrošības jēdziens arī ir visaptverošs, jo sevī ietver globālo, reģionālo, nacionālo, lokālo (kopienas) un individuālo komponenti². Lai paraudzītos uz migrācijas jomu plašākā kontekstā un izprastu migrācijas ietekmi uz vidi un cilvēkiem, ir nepieciešams aktualizēt migrāciju cilvēkdrošības aspektā.

Jēdzieni

Cilvēkdrošība – brīvība no bailēm un brīvība no trūkuma³. Tas ir pamatelements tautas attīstībai, kas, savukārt, ir attīstības sadarbības mērķis. Cilvēks var sevi attīstīt, ja ir pieeja veselības aprūpei, iespēja izglītoties un pietiekami ienākumi⁴.

Drošumspēja - indivīda spēja nezaudēt drošību un drošības sajūtu, bet, ja tas ir noticis, drošību un drošības sajūtu atgūt.

Drošumspējas faktori – individuālās īpašības (domas un emocijas, darbībā iedzīvināts zināšanu un prasmju kopums), rīcības prakse un ārējie strukturālie apstākļi (medicīnisko pakalpojumu vai

darbaspēku tirgus pieejamība u. tml.), no kā ir atkarīga indivīda drošumspēja.

Drošības sliekšnis – vairāku negatīvu faktoru radītā nedrošība, kas cilvēkam vēl neatņem spēju rīkoties; kad cilvēks nonācis viņpus drošības sliekšņa un drošumspēja zudusi, tā ir atgūstama tikai mainoties apstākļiem vai pastiprinoties drošumspējas faktoriem.

Migrācija - ledzīvotāju pārvietošanās vienas valsts teritorijā⁵ (iekšējā migrācija) vai no vienas valsts uz citu (ārējā migrācija), izceļojot no vecās mītnes zemes (emigrācija) un ieceļojot jaunajā mītnes

¹ <http://www.iom.lv/lv/>

² http://lapas.lv/wp-content/uploads/2014/11/%C5%BD.Ozoli%C5%86a_Zi%C5%86ojums-par-cilv%C4%93kdro%C5%A1%C4%ABbas-koncepcijas-ieviesanu_LV.pdf

³ <http://lapas.lv/aktualie-jautajumi/cilvekdrosiba/cilvekdrosibas-pamatjedzieni/>

⁴ http://lapas.lv/wp-content/uploads/2010/04/LAPAS_Cilvekdrosiba_FL_2010.pdf

⁵ http://cilvektiesibas.org.lv/site/record/docs/2012/02/07/rokasgramata_starp_kulturu_komunikacija.pdf

zemē (imigrācija)⁶. Tā var būt gan piespiedu, gan brīvprātīga ekonomisku, militāru, politisku, reliģisku vai citu iemeslu dēļ.

Migrants – starptautiskā līmenī universālas definīcijas šim jēdzienam nav. Apvienotās Nāciju definē migrantus kā indivīdus, kuri vairāk par vienu gadu uzturas kādā citā valstī neatkarīgi no izceļošanas iemesliem.

Ārzemnieks – persona, kura nav Latvijas pilsonis vai Latvijas nepilsonis (atbilstoši Imigrācijas likumam), ārvalsts pilsonis – pavalstnieks (atbilstoši Pilsonības likumam).

Trešās valsts valstspiederīgais – persona, kas nav Latvijas Republikas, citas Eiropas Savienības dalībvalsts, kādas no Eiropas Ekonomikas zonas valstīm (visas ES valstis un Īslande, Lihtenšteina, Norvēģija) vai Šveices konfederācijas pilsonis vai bezvalstnieks⁷.

Bezvalstnieks – persona, kas netiek uzskatīta par pilsoni (pavalstnieku) saskaņā ar kādas valsts likumiem (pēc Pilsonības likuma).⁸

Uzturēšanās atļauja – dokuments, kas ārzemniekam dod tiesības uzturēties Latvijas Republikā noteiktu laiku (termiņuzturēšanās atļauja) vai patstāvīgi (patstāvīgā uzturēšanās atļauja).

Patvēruma meklētājs – trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kas Patvēruma likuma noteiktajā kārtībā iesniedzis iesniegumu par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu Latvijas Republikā līdz brīdim, kad stājies spēkā vai kļuvis neapstrīdams galīgais lēmums par viņa iesniegumu.

Bēglis – 1) Persona, kas ir bijusi spiesta pamest savas mājas vai valsti, lai izbēgtu karu, vajāšanu vai dabas katastrofas; 2) persona ar bēgļa statusu, kuru piešķir, ja persona pamatoti baidās no vajāšanas savas pilsonības valstī vai iepriekšējā mītnes zemē (ja persona ir bezvalstnieks) rases, nacionalitātes, reliģijas, sociālās piederības, politiskās pārliecības dēļ.

Neregulārais migrants – persona, kurai nav nepieciešamais juridiskais statuss vai ceļošanai derīgi dokumenti, lai iebrauktu valstī vai tajā paliktu.

Globālais mērogs

Kopumā no visiem pasaules iedzīvotājiem 3,2% procenti ir migranti⁹. Lai arī procentuāli šis skaitlis šķiet mazs, cilvēku daudzums, kuri migrē pēdējo desmitu gadu laikā, ir palielinājies, galvenokārt tāpēc, ka pēdējā gadsimta ceturksnī ir pieaudzis cilvēku skaits pasaulē kopumā. Ir jāvērs uzmanība, ka migrācijas fenomens kopumā ir izņēmums, nevis likums, un diskusijas, kas notiek mediju telpā par

migrantiem nav pietiekami reprezentatīvas par situāciju kopumā. Pēc ANO aprēķiniem par 2013. gadu ziņots, ka pasaulē ir aptuveni 231 522 200¹⁰ migrantu. Ir nepieciešams paskaidrot, ka nav iespējams noteikt patieso migrantu skaitu, tāpēc statistikas dati ne vienmēr atspoguļo reālo situāciju, bet parāda tikai galvenās tendences. Tas izskaidrojams ar kopīgās izpratnes trūkumu, ko veicina ļoti dažādie

⁶ <http://termini.lza.lv/term.php?term=migr%C4%81cija&list=migr%C4%81cija&lang=LV>

⁷ http://cilvektiesibas.org.lv/site/record/docs/2012/02/07/rokasgramata_starp_kulturu_komunikacija.pdf

⁸ http://cilvektiesibas.org.lv/site/record/docs/2012/02/07/rokasgramata_starp_kulturu_komunikacija.pdf

⁹ http://www.un.org/en/development/desa/policy/cdp/cdp_background_papers/bp2011_11e.pdf

¹⁰ <http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/wallchart/docs/wallchart2013.pdf>

migrācijas veidi, kas iekļauj arī nedokumentētos migrantus un neregulāros migrantus, kurus grūti iekļaut statistikas datos. Pasaulē nav arī vienota instrumenta vai normas, kas nosegtu visas attiecīgās tiesības, kas saistītas ar migrāciju¹¹.

Starptautiskā Migrācijas Organizācija¹² (IOM) ir galvenā starpvaldību humanitārā nepolitiskā organizācija, kas darbojas migrācijas jomā. Tā tika izveidota 1951.gadā. Tā ir starpvalstu valdību struktūra, kura sastāv no 118 dalībvalstīm un 24 novērotājvalstīm. Tās aprēķini rāda, ka ap 700 miljoni pieaugušo aptaujās norādījuši, ka labprāt atstātu savas mājas un dotos dzīvot citur. Ir nepieciešams apzināties, ka globālā migrācija aizvien pieaug un šīs tendences ievērojami ietekmēs un jau ietekmē gan izceļošanas, gan galamērķa valstis. Šeit jāpiezīmē, ka migrācija notiek ne tikai starp valstīm, bet arī valstu iekšienē. Piemēram, Ķīnā norisinās vislielākā iekšējā cilvēku plūsma pasaulē. Cilvēki pārvācas no pilsētām uz laukiem labākas dzīves meklējumos, šādā veidā cenšoties uzlabot savu ekonomisko drošību. Cilvēku izvēle migrēt ietekmē ne tikai cilvēka personisko cilvēkdrošības līmeni, bet tam arī ir ietekme uz vietējās kopienas dzīvi. Jo vairāk cilvēku migrē no laukiem uz pilsētām, jo lauku reģionos samazinās pieeja sabiedriskajiem un sociālajiem pakalpojumiem, tiešā veidā ietekmējot cilvēkdrošību, jo lauku reģionos tādejādi samazinās pieeja veselības aprūpei vai līdzvērtīgai izglītībai, kas ietekmē bērnu nākotnes izredzes. Cilvēki

migrē ne tikai labākas dzīves meklējumos, bet arī piespiedu kārtā.

Saskaņā ar ANO Augstā komisāra bēgļu lietās rīcībā esošajiem datiem 2013.gadā visā pasaulē patvērumu meklēja gandrīz 890 000 cilvēku¹³. Eiropā 2013.gadā patvērumu meklēja ap 320 000 cilvēku. ES ir saņēmusi ap 43,5 % no visiem patvēruma lūgumiem pasaulē¹⁴. ES ir pienākums aizsargāt grūtībās nonākušos saskaņā ar Pamattiesību hartu un Līgumu par Eiropas Savienības darbību. Pamatojoties uz 1951. gada Ženēvas Konvenciju par bēgļu statusu, tas ir arī starptautisks pienākums¹⁵.

Lai arī izplatītākais priekšstats ir, ka bēgļi izvēlas doties uz bagātākajām zemēm, realitātē tieši jaunattīstības valstis uzņem lielāko daļu pasaules bēgļu, un lielākā daļa cilvēku, kuri bēg no dzimtenes, meklē patvērumu kaimiņvalstīs, nevis tālu no mītnes valsts. Piemēram, Turcijā 2015. gada maijā atradās ap 2 000 000 Sīrijas un Irākas bēgļu¹⁶. Tāpēc ir jāuzsver, ka notiek ne tikai migrācija no Ziemeļu puslodēm uz Dienvidu, bet arī savā starpā ir intensīva migrācija starp pašām Dienvidu valstīm, kuras apjomi palielinās līdz ar ekonomisko iespēju attīstību. Tieši bēgļi un patvēruma meklētāji ir tie, kas ar migrācijas palīdzību cenšas nodrošināt savu drošību, bieži vien pakļaujot sevi tiešām dzīvības briesmām.

Starptautiskā strādnieku organizācija aplēš, ka 2,4 miljoni cilvēku visā pasaulē ir iesaistīti cilvēktirdzniecībā. Cilvēku tirdzniecība ietekmē ikvienu valsti pasaulē – gan donorvalsti, gan tranzīvalsti, gan galamērķa valsti. Cilvēktirdzniecības upuri

¹¹ http://imldb.iom.int/_layouts/15/IML.Portal/AppPages/Home.aspx

¹² <http://www.iom.lv/en>

¹³ http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/lv/migration_lv.pdf

¹⁴ http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/lv/migration_lv.pdf

¹⁵ http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/lv/migration_lv.pdf

¹⁶ <http://www.euronews.com/2015/05/20/turkey-world-s-top-host-for-refugees-many-want-to-stay/>

no 127 valstīm ir tikuši izmantoti darbam un pakalpojumiem 137 dažādās valstīs.¹⁷ Kritizējot Apvienoto Nāciju Kontrabandas un cilvēku tirdzniecības protokolus (UN Protocols on Smuggling and Trafficking), jāņem vērā tas, ka tajos uzsvars tiek likts uz cilvēktiesību pārkāpumiem kas saistīti ar cilvēku tirdzniecību, bet tie nepievērš pietiekamu uzmanību tam, kādas sekas var radīt migrantu kontrabanda¹⁸. Pētījums par patvēruma meklētāju kontrabandu ir parādījis, ka migranti, izmantojot kontrabandu pakļauj sevi ekonomiskajai, sociālai un politiskai ievainojamībai (turpat). Cilvēkdrošības jēdziens ir ieviests tikai kopš 1994. gada, kad tika publicēts šai tēmai veltīts ANO Attīstības programmas (UNDP) Tautas attīstības pārskats (TAP).¹⁹ Joprojām ir nepieciešams veicināt jēdziena

izpratnes ieviešanu dzīvē arī cilvēktirdzniecības kontekstā, jo, piemēram, ir cilvēki, kuri ir cilvēktirdzniecības upuri, bet viņi nevēršas pie valsts, kuras teritorijā viņa atrodas, iestādēm lūgt palīdzību, ne tikai tāpēc, ka viņi neapzinās sevi kā cilvēktirdzniecības upuri un savas tiesības, bet arī tāpēc, ka viņiem ir bailes no autoritātēm.

„Cilvēkdrošības pamats ir atrodams cilvēka, valsts un starptautiskās vides attiecību mijiedarbībā.”²⁰ Tieši šī aspekta dēļ globālais mērogs var noteikt tendences, kā migrācija var tik uztverta pasaules mērogā - kā problēma vai kā resurss.

Eiropas Savienības perspektīva

Eiropas Savienībā ir notikuši trīs migrācijas viļņi. Pirmais notika ES iekšienē – 20.gs 50. un 60. gados. Cilvēki no nabadzīgākajām dienvidu valstīm devās strādāt un dzīvot uz Eiropas bagātākajām valstīm, lai palīdzētu būvēt infrastruktūru pēc Otrā pasaules kara. Tajā laikā arī no Turcijas uz Vāciju pārcēlās pirmie uzaicinātie strādnieki, tāpat kā no Alžīrijas un Marokas cilvēki pārcēlās uz Franciju un Beļģiju. Otrais vilnis bija migranti no Balkāniem un Vidusjūras reģiona, un trešais ir šobrīd, kad ES ierodas cilvēki no Āfrikas un Āzijas valstīm, kā arī bijušajām komunistiskā bloka valstīm, tai skaitā Austrumeiropas.²¹ Iesākumā uz Rietumeiropas valstīm pārcēlās galvenokārt vīrieši bez ģimenēm. Tā kā valstu politikas uztvēra viņus kā

pagaidu vai īslaicīgos strādniekus, netika veidotas iekļaujošās vai integrācijas programmas, bet valdīja uzskats, ka viņiem jāasimilējas vietējā vidē, taču tas nenotika. 70.- 80. gados migrējušie strādnieki sāka aicināt savas ģimenes uz dzīvi jaunajā valstī, vai jau pārcēlās ar visām ģimenēm.

No aptuveni 507 miljoniem cilvēku, kas dzīvo ES, apmēram 20 miljoni ir ārpus Savienības valstu pilsoņi²². Eiropa kopumā ir ļoti daudz ieguvusi no šī darba spēka pieplūduma, bet tajā pašā laikā ir palielinājusies arī neiecietība un, īpaši pēc 2009. gada krīzes, arī ksenofobija. Tolerance un iecietība mazinās arī dažādu uzbukumumu dēļ, kas tiek veikti reliģijas vārdā. Kad sākās krīze, migranti bija

¹⁷ http://www.unodc.org/documents/human-trafficking/UNVTF_fs_HT_EN.pdf

¹⁸ <http://jmhs.cmsny.org/index.php/jmhs/article/view/6>

¹⁹ http://lapas.lv/wp-content/uploads/2014/11/%C5%BD.Ozoli%C5%86a_Zi%C5%86ojums-par-cilv%C4%93kdro%C5%A1%C4%ABbas-koncepcijas-ieviesanu_LV.pdf

²⁰ http://www.creativeideas.lv/f/Kopsavilkums_LV.pdf

²¹ <http://providus.lv/article/vai-imigracija-latvija-ir-neizbegama>

²² http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/lv/migration_lv.pdf

pirmie, kas zaudēja darbu, un tāpēc nonāca sociāli nelavēlīgās situācijās.²³ Integrācijas nepieciešamība ir tieši saistīta ar cittautiešu cilvēkdrošības aspektu, jo ir novērots, ka jo mazāk ES valstu līmenī tiek veikti integrācijas pasākumi, jo palielinās noziedzības risks. Piemēram, laika posmā no 2014. līdz 2020. gadam ES no Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda atvēlēs 3,137 miljardus eiro dalībvalstu iniciatīvām, kam vajadzētu sekmēt migrantu plūsmas efektīvu pārvaldību un pārveidot kopējo ES pieeju imigrācijai.²⁴ Migrantiem izzinot savas tiesības, pienākumus un iespējas jaunajā mītnes zemē, palielinās viņu piekļuves iespējas veselības aprūpei vai izglītībai.

2014. gada laikā Vidusjūra prasīja 3,419²⁵ cilvēku dzīvības. Starptautiskā Migrācijas organizācija (IOM) ziņo, ka līdz 2015. gada aprīlim bija nomiruši jau 1,727 cilvēku, kamēr pagājušajā gadā tajā pašā laika posmā nomiruši bija 56 cilvēki.²⁶ Itālija, Grieķija, Malta un Spānija nespēj uzņemt tik lielu cilvēku pieplūdumu to krastos un vairākas reizes ir lūgušas citu ES valstu atbalstu šajā jautājumā. Savā veidā šī situācija ir Dublinas sistēmas rezultāts, kurš paredz, ka migrantam jāpaliek pirmajā Eiropas Savienības valstī, kurā viņš vai viņa tiek reģistrēts/a Eiropā.

Arī Latvijā prese pastāvīgi ziņo par cilvēkiem, kas laivās un lielākos kuģos šķērso Vidusjūru, lai no Ziemeļāfrikas nonāktu Eiropas krastos. Šie cilvēki izmanto kondrabadistu pakalpojumus, jo neredz citas legālas iespējas, kā nonākt Eiropā un tādejādi pakļauj sevi liela

riskam. Jautājums ir, vai ES ir atbildīga par bojā gājušajiem cilvēkiem Vidusjūrā un vai lielais bojā gājušo skaits ir sekas tikai militārajiem notikumiem reģionā, vai arī tās ir arī sekas ES politikai, piemēram, Dublinā pieņemtajiem regulējumiem. Cilvēki kontrobandistiem maksā lielas summas. Ir aprēķināts, ka cilvēktirdzniecība pa 2 galvenajiem kontrabandas ceļiem, kas ved no Austum-, Rietum- un Ziemeļāfrikas uz Eiropu un no Latīņamerikas uz Ziemeļameriku gadā ienes 6,75 miljardus dolāru.²⁷ Eiropas Savienību valstu starpā nav vēl izstrādāts vienots viedoklis par to, kā būtu jārisina ar migrāciju saistītie jautājumi. Lai arī dažviet Eiropā novērojama negatīva attieksme pret migrantiem, iedzīvotāji lielākoties pārvērtētē viņu iespējamo daudzums sabiedrībā²⁸. Turklāt, Eiropā iedzīvotāju novocošanās dēļ būtu jāveicina darbaspēka imigrācija no citām valstīm jebkurā gadījumā. Lai Eiropas valstu sociālās sistēmas spētu sevi uzturēt, ir nepieciešams darbaspēks, kas maksātu nodokļus. Šajā skatījumā cilvēku imigrācija uz ES no daudzām pasaules valstīm var būt izdevīga. Tomēr, ja liels skaits izglītotu jauniešu atsevišķās valstīs emigrē, tas dažās nozarēs šajās valstīs var radīt „smadzeņu aizplūšanu” ar negatīvām sekām ekonomikai un valsts sociālajai attīstībai. Latvijā, piemēram, tāpēc ir uzsākti centieni uzturēt saikni ar aizbraucējiem, attīstot diasporas politiku. Tāpat ir centieni piesaistīt aizbraukušos atpakaļ, veidojot reemigrācijas plānu. Tādēļ aplūkosim tuvāk Latvijas perspektīvu cilvēkdrošības kontekstā.

²³ http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/lv/migration_lv.pdf

²⁴ http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/lv/migration_lv.pdf

²⁵ <http://www.euronews.com/2014/12/10/record-deaths-in-2014-as-migrants-try-to-cross-the-mediterranean/>

²⁶ <http://www.aljazeera.com/news/2015/04/iom-mediterranean-death-toll-top-30000-2015-150421232012080.html>

²⁷ <http://www.unodc.org/toc/en/crimes/migrant-smuggling.html>

²⁸ <http://www.theguardian.com/news/datablog/2014/oct/29/todays-key-fact-you-are-probably-wrong-about-almost-everything>

Latvijas perspektīva

Latvijā pēdējos gados diskusijas galvenokārt ir bijušas par lielo emigrācijas plūsmu, jo cilvēki izbrauc no valsts darba meklējumos, un tas veicina iedzīvotāju depopulāciju. Demogrāfs Ilmārs Mežs jau 2006. gadā teicis: "Katru gadu mēs no Latvijas kartes varam nosvītrot vienu vidēja lieluma pilsētu, vienu Madonu, vienu Kuldīgu, jo dzimstība ir par 10 000 cilvēku mazāka nekā mirstība".²⁹ Latvija līdz šim zināma arī kā tranzītvalsts, kurā cilvēki uzturas tikai tik ilgi, kamēr nav iespējams turpināt savu migrācijas ceļu un sasniegt galamērķi. Līdz ar to diskusija par migrāciju Latvijā līdz šim ir notikusi depopulācijas kontekstā, koncentrējoties uz iespējamiem imigrantiem kā biedu: Latvijas iedzīvotājiem nepieciešams palielināt bērnu skaitu ģimenē, jo citādi nāks migranti, kas apdraudēs latvietību. Tas skaidrojams ar Latvijas kā valsts ar mazu cilvēku iedzīvotāju daudzumu vēlme pastāvēt par sevi. Vēl šī lielā nepatika pret migrantiem ir sekas nesenajai vēsturei, kad Padomju Savienības laikā no visas tās teritorijas uz Latviju pārcēlās strādnieki, kas, līdzīgi kā Francijā, piemēram, marokāņi vai Vācijā, piemēram, turki tika aicināti palīdzēt infrastruktūras būvniecībā, bet netika īstenotas nekādas šos cilvēkus integrējošas programmas. Šīs situācijas dēļ šobrīd Latvijā pastāv pasaulē maz izplatīta valsts iedzīvotāju forma - nepilsonis.

Cilvēki, emigrējot ekonomisko apstākļu dēļ, ne vienmēr padomā par riskiem, jo ietver pārcelšanās uz dzīves vietu citā valstī. Gadās, ka, uzticoties darbā iekārtotājiem un pat paziņām, kas piedāvā darbu ārzemēs, cilvēki kļūst par cilvēktirdzniecības upuriem, kam ir tieša

saistība ar cilvēkdrošību. Latvijā ar cilvēktirdzniecību jautājumiem un preventīvām programmām strādā dažādas organizācijas, piemēram, biedrība „Patvērums „Drošā Māja”” un Resursu centrs sievietēm „Marta”.

2015. gada maijā Latvijā liela ažiotaža tika sacelta ap Eiropas Savienības priekšlikumu ieviest bēgļu kvotas, kuru rezultātā Latvijai būtu jāuzņemas līdz pat 747 bēgļi. Šī diskusija tika aizākta, jo Eiropas Savienības politiķi beidzot sāka izskatīt iespējamus variantus, kā uzlabot situāciju Vidusjūrā saistībā ar lielo migrantu plūsmu, kuras apmēri pieauguši tieši lielāku ģeopolitisku notikumu dēļ. Kopš 2009. gada militārās intervences Lībijā un 2011. gada, kad Sīrijā sākās karadarbība, migrantu skaits, kas cenšas šķērsot Vidusjūru, ir krasi palielinājies. Latvijas valsts ir pret obligātajām bēgļu kvotām un uzskata, ka šis jautājums valstīm būtu jārisina pēc brīvprātības principa.

Latvijā sekojošie likumi reglamentē Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes darbību: Pilsonības likums, Iedzīvotāju reģistra likums, Vēlētāju reģistra likums, Repatriācijas likums, Patvēruma likums, Likums Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības, Imigrācijas likums, Bezvalstnieku likums, Personu apliecināšanu dokumentu likums, Likums Par miruša cilvēka ķermeņa aizsardzību un cilvēka audu un orgānu izmantošanu medicīnā, Dzīvesvietas deklarēšanas likums, Likums Par ES pastāvīgā iedzīvotāja statusu Latvijas Republikā.³⁰ Tāpat ir starptautiski tiesību akti³¹, kurus savā darbībā ievēro Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. Tie

²⁹ Intervija ar Ilmāru Mežu 24.01.2006.

³⁰ <http://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/tiesibu-akti/likumi.html>

³¹ <http://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/tiesibu-akti/starptautiskie-tiesibu-akti.html>

ir sekojoši: 1951. gada 28. jūlija Konvencija par bēgļa statusu un Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija ar atsevišķiem tās protokoliem (1.,2.,4.,6.,7.,11.). Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes kompetencē ir arī esošie galvenie Eiropas Kopienas tiesību akti³², kas nosaka brīvu personu kustību un migrāciju, kā arī patvēruma politiku. Šeit ietverta arī konvencija, ar kuru īsteno Beniluksa Ekonomikas savienības valstu valdību, Vācijas Federatīvās Republikas valdības un Francijas Republikas valdības 1985. gada 14. jūnija Šengenas līgumu par pakāpenisku kontroles atcelšanu pie kopējām robežām.

Par migrāciju mūsdienās ir nepieciešams runāt tieši cilvēkdrošības aspektā. Migrācija ir fenomēns, kas notiek visā pasaulē, nevis tikai kādā konkrētā zemeslodes nostūrī. Tas palīdz migrācijas jautājumu skart pēc iespējas plašākā mērogā, sniedzot veidus, kā strādāt ar šo fenomēnu. Ja cilvēks izjūt bailes, viņš nevar pilnveidoties, un dzīvot pilnvērtīgu dzīvi. Viens no aspektiem, kā cilvēkdrošības

aspekts var palīdzēt strādāt ar migrāciju, ir preventīvais darbs, pievēršot uzmanību iemesliem, kādēļ cilvēks nejutās droši vidē, no kuras viņš nāk un kas tieši rada vēlmi migrēt, ja tas nav piespiedu migrācijas gadījums bēgļa gaitu dēļ. Ir uzskats, ka, ja Pasaules Dienvidi tiktu vairāk attīstīti, mazinātos migrācijas plūsmas, bet šis aspekts īstermiņā panāktu tieši pretēju efektu, jo, ja cilvēkiem būtu vairāk iespēju pārvākties uz citām zemēm, viņi tā arī darītu. Toties ilgtermiņā ieguldīt citu valstu attīstībā nozīmē veicināt migrācijas plūsmas samazināšanos, jo cilvēki spēs dzīvot brīvi no bailēm un vajadzībām paši savā dzīves vietā. Otrs aspekts, kāpēc cilvēkdrošība ir jāapskata migrācijas kontekstā, ir integrācijas jautājums. Ja jaunpienācējam valstī nav iespējas izziņāt savas iespējas aktīvi līdzdarboties sabiedrības dzīvē, viņš nespēj būt sabiedrības pilnvērtīga daļa, tādejādi radot saspīlējumus starp sevi un apārtējiem. Šeit ir svarīgi apzināties indivīda iniciatīvas nozīmi savas drošumstratēģijas izveidē, kā arī sadarbību ar citiem- gan institūcijām, gan indivīdiem.

Ieteikumi

Globālā mērogā:

Jāveicina attīstības sadarbība ANO un citu globālu institūciju ietvaros, savienojot migrācijas, attīstības sadarbības un ekonomiskās drošības jautājumus.

Jārisina ar cilvēktirdzniecību un kontrabandu saistītos jautājumus, lai mazinātu migrantu iespējas izmantot kontrabandistu pakalpojumus, veicinot legālus veidus, kā cilvēkiem migrēt.

Nepieciešams nodrošināt cilvēkiem pamatvajadzības un vidi, kurā viņiem būtu iespējams realizēt savas tiesības.

Jāuzlabo strādnieku dzīves apstākļi un starptautiskajām organizācijām ir jāaizstāv viņu tiesības uz cilvēcīgu un drošu dzīvi.

Nepieciešams uzsvērt migrāciju kā attīstību veicinošu faktoru nozīmi.

Nepieciešams pastāvēt par cilvēku tiesībām uz veselības aprūpi, neatkarīgi no viņiem pieejamajiem dokumentiem.

Nepieciešams argumentēt un vērst sabiedrības uzmanību uz klimata bēgļiem, kas būs laika gaitā pieaugoša problemātika klimata izmaiņu dēļ.

³² <http://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/tiesibu-akti/starptautiskie-noteikumi.html>

ES līmenī:

Nepieciešams veicināt un stiprināt sadarbību valstu starpā, kā arī īpaši pievērsties sadarbībai un partnerībai ar tuviem kaimiņiem. Tas ir īpaši svarīgi patvēruma meklētāju kontekstā. Drošāka un attīstītāka valsts ir pamats, lai cilvēkiem nebūtu jāriskē ar dzīvību, bēgot uz Eiropas Savienību.

ES šobrīd vēlas piesaisīt spējīgus migrantus pieaugošā darbaspēka trūkuma dēļ, bet ir nepieciešams arī izveidot iekļaujošas programmas, lai cilvēki varētu vieglāk iedzīvoties jaunajā mītnes valstī.

Nepieciešams veicināt diskusijas sabiedrībā par ksenofobijas, rasisma un neiecietības sekām, kas tieši saistītas ar cilvēkdrošību, tādējādi veicinot izpratni par līdzcilvēkiem.

Latvijas līmenī:

Jāsniedz nepārtraukts ieguldījums dzīves kvalitātes celšanā Latvijā visiem

iedzīvotājiem. Tam ir nepieciešamas gan tieši ar migrāciju un atbalstu diasporai saistītas politikas, gan arī migrācijas jautājumu ietveršana netieši saistītās politikās, piemēram, izglītībā un veselības aizsardzībā. Droša un attīstīta valsts ir arī pamats, lai mazinātu cilvēku zudumus emigrācijas dēļ.

Jāizglīto sabiedrība un indivīdi par procesiem, kas notiek pasaulē, lai mazinātu stereotipus un aizspriedumus pret imigrantiem, īpaši patvēruma meklētājiem no trešajām pasaules valstīm.

Nepieciešams preventīvais darbs, informējot cilvēkus par cilvēktirdzniecību un to, kā viņi var nekļūt par upuriem.

Nepieciešama pieredzes apmaiņa starp Latvijā dzīvojošajiem cilvēkiem un emigrantiem.

Nepieciešama sistemātiska palīdzība no valsts puses, lai nodrošinātu pastāvīgu valsts valodas apguvi migrantiem, lai sekmētu viņu iekļaušanos Latvijā.

Materiāls izstrādāts Latvijas Platformas attīstības sadarbībai projekta "Glokalizācija – vietējā atslēga globālai attīstībai. Eiropas gads attīstībai 2015 un ES Prezidentūras projekts Latvijas ES Prezidentūrai 2015" ietvaros ar Eiropas Savienības (90%), Sabiedrības integrācijas fonda (5,42%) un Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas (4,58%) finansiālu atbalstu. Autore: Laura Bužinska. Par materiāla saturu atbild tā autore un tas nekādā veidā neatspoguļo Eiropas Savienības oficiālo viedokli.

Vairāk informācijas www.lapas.lv

Projekta īstenotājs:

Projektu līdzfinansē:

Projekta aktivitāšu ieviesēji:

